

BORDELL

Det stora antalet ogifta unga män (alla gesäller skulle t ex vara ogifta) utgjorde stor grogrund för prostitutionen under medeltiden. I Visby har den varit utbredd och Jöran Wallin uppger att det i staden under denna tid fanns lika många skökor som det fanns i hans tid i Amsterdam.

I Visby var tydligen merparten av prostitutionen lokaliserad till södra klinten, nära "Reparebanan" (jmf Reperbahn i Hamburg). Wallin uppger att Sankt Mikael's kyrka ska ha kallats "horkyrkan" (skökornas kyrka) p g a sina många offer till densamma. Det finns därför anledning att tro, att ett stadens allmänna horhus legat vid en tvärgränd intill kyrkan, nära muren, så som mönstret var i många andra städer. Ofta var också flera byggnader av bordellkaraktär lokaliserade till vissa gator i samma områden (jmf nedan "Kukgatan"). Ett annat prostitutionsområde måste [Hetten](#) ha varit, där den dockt torde ha varit mer ostrukturerad. En inte obetydlig del av prostitutionen försiggick också på de allmänna [badhusen](#), som de bägge som Arnd Stoltefot d y 1374 sålde till franciskanerna.

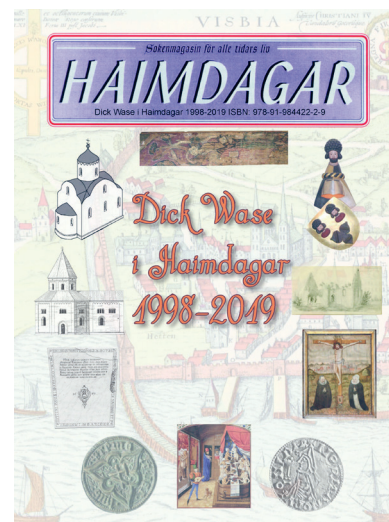
Kyrkofadern Augustinus sanktionerade prostitutionen genom att säga att om prostitutionen undertrycks så "fördärvar lättsinniga lustar samhället". Han ansåg också att det var bättre för en gift kvinna att förmå sin man att gå till en sexarbetare, om denne ville ha sex utifrån sina lustar, än att ta emot honom själv och besudlas av honom. Den enda "naturliga" sexualiteten var den som skulle leda till graviditet – i missionärsställning.

En fransk undersökning av fransk samtida litterär produktion visar, att sexarbetarna i Nordfrankrike under 1200-talet befann sig på god fot med det etablerade samhället. Putnorna deltog i alla sociala riter, deras barn hade gudfäder och gudmödrar, och kunderna på bordellerna var normala män som ofta inte hade ingått äktenskap. Däremot stod horan i föreställningarna utanför den normala familjbildningen och blev bara "räddad" genom mirakulösa ingripanden av den heliga jungfrun – precis som hon även idag måste "räddas" av aktivister som inte räddar någon. I lön var det dock många gifta eller sammanlevande kvinnor som måste prostituera sig.

Sexarbetarna utgjorde naturligtvis ingen homogen grupp heller, utan uppvisar ett brett mönster av "horeri". Många drygade ut en urusel lön som sömmerskor, väverskor eller tvätterskor, vilket innebar att de endast var prostituerade "på deltid", nyttjandes egna eller kopplerskors/kopplares hus. "Deltid" gällde också ofta pigor och tjänstekvinnor, särskilt på härbärgen och krogar. Kvinnor i dessa positioner som hade familj gjorde bäst i att inte gifta sig, eftersom de då kunde bli bestraffade för äktenskapsbrott/hor. Därför levde oftast män och kvinnor i de lägre samhällsskikten ihop, och hade barn, utan att formellt ha ingått äktenskap.

Efter digerdöden började allt fler av städerna kontrollerade "Glädjehus" att byggas. Stadens "allmänna hus", "Flickornas hus", "Glädjens hus" och andra namn vidhäftade dem. De leddes i allmänhet av en värdinna, en "abbedissa", en flickornas "mor", eller mer sällsynt av en värd, en "abbot". Dessa köpte sin rätt att leda husen av städernas myndigheter. Bordellägarna eller -föreståndarna fick inte anställa förrymda nunnor, gifta kvinnor eller kvinnor med smittsamma

Tillbaka till hemsidan

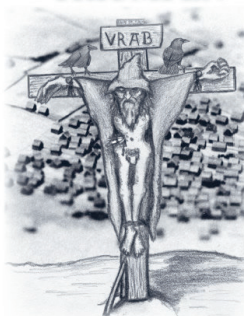
I skuggan av Triumfen. Den i särklass bästa roman om gotländsk medeltid som har skrivits. Även den mest autentiska medeltidsromanen som skrivits i landet.

Dick Wase i Haimdagar 1998-2019. Viktig forskning kring medeltidens Gotland.

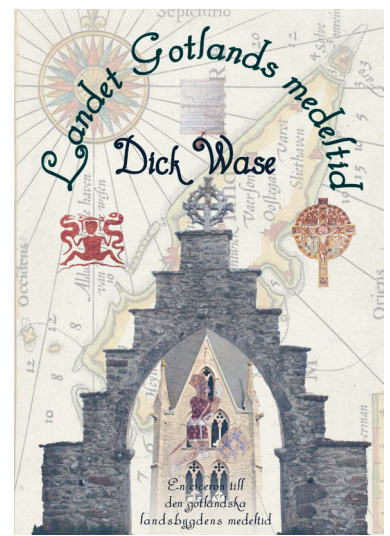

Medeltida hora i bordelldörren.

I SKUGGAN AV TRIUMFEN

En gotländsk medeltidsroman av:
DICK WASE

Landet Gotlands medeltid, gotländska landsbygden på denna webbsida i bokform.

HAIMDAGAR
Söndagsmagasin för alla tidars då

Asiaten 1957
Över 5000 sjuka
Svårskilt utbrott i skolorna
Anders R. Ahnström, sid 27-32

Ytterligare anteckningar av en nazistisk antisemit i Ekby 1932-36
Lindström, sid 33-36
Ett historiskt dokument
sid 6-12

RÅDET I VISBY
Fram till ca 1585
Dick Wase sid 23-27

När- och varför- byggdes Vårfru-kyrkan i Visby?
Dick Wase, sid 27-48

Industrihamnen på Åhr 1932-1947
Dittala intervjuer, unika fotos
sid 22-26

Flyttningar och Jordbruk Mangsarve vintern-sommaren 1921
sid 14-16

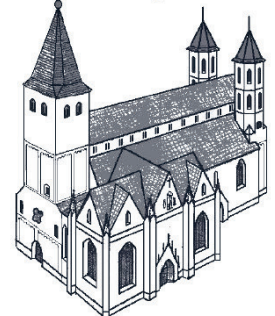
Fotboll Segare och förlorare måls-svög-pojngott
sid 17

Historiska
DICK WASE
www.haimdagar.se

Prenummerera på den i särklass bästa och mest vetenskapliga gotländska historiska tidskriften. **HAIMDAGAR**.
info@haimdagar.se

DE MEDELTIDA VISBYKYRKORNA

En vägledning till kyrkoruinerna och domkyrkan

Dick Wase

De medeltida Visbykyrkorna. Den bästa ciceronen till Visbys medeltida kyrkor.

Människornas Visby, den överlägset bästa guiden till Visbys medeltidshistoria.

HÄMNDAGAR

En jämförelse med Covid-19

Asiaten 1957
Över 5000 sjuka
Stökigt många i sjukhus

Ytterligare anteckningar av en nazistisk antisemit i Ekeby 1932-36
Undertryckt och kommenterat i ett inbrottsbrev. *** Sid 4-12

RÅDET I VISBY
Från 881 ca 1385
Dikr. Nr. 10-14

Industrihamnen på Ahr 1932-1947
Dåtidiga intressen, varka foto? Sid 22-26

- Markdelning på Torsby 1638-39 Sid 27
- Brandskivvärderingar i Gammelgårn 1872 Sid 29
- Biskop Karls martyrdöd 1220 och Gutalagens tillkomst Sid 29
- Summa Fiskefångst 1949 Sid 30
- Folkminne med tonk Sid 30

Spöman från Hellvi Sid 27

Torpederad och sänkt fyra gånger 1939-41 Sid 30

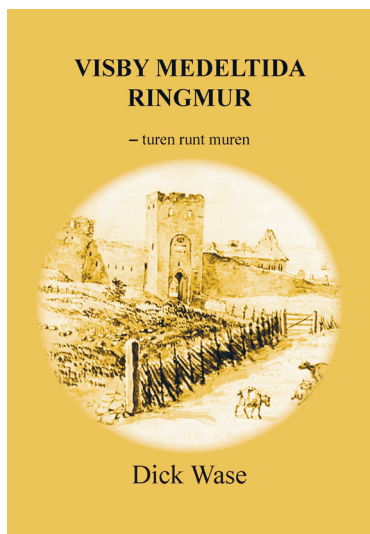
Mangsarve vinternsommaren 1921 Sid 30

Vräkning på Hallfreda 1937 Sid 31

Fotboll Segrare och förlorare mål resp poängtotalt 1935-2011 Sid 31

Medlemspris 1000 kr exkl. moms
0200 1462 9163
www.haimdagar.se

Prenumerera på den i särklass bästa och mest vetenskapliga gotländska historiska tidskriften. *HAIMDAGAR*.
info@haimdagar.se

Visby medeltida ringmur – turen runt muren. Den bästa och mest perfekta skriften för din tur runt Visby ringmur.

Två horor slåss på bordellen. Målning av Jan van Amstel?

sjukdomar. Något som inte alltid var lätt att kontrollera och ständigt bröts mot. Dominansen av kvinnor som horföreståndare kan illustreras med uppräknigen av horor i Strasbourg 1469: Caspar horvärdens det högra fruhuset, därinne är åtta kvinnor med värden och lönesättaren. Magdalena på Klappergasse själv sjunde. Else av Augsburg på Bickergasse själv fjärde. På Schwantzgasse ("Kukgatan", jämför de många skökorna) Riddar Else ensam. Anna, Ful-Hansens dotter själv tredje. Elsa lillhora själv fjärde. Langhausen-Margret själv fjärde. Trumpetars-Katrin själv tredje. På Burggasse är Agnes, Lorentzens syster, själv andra. Wolffs Magdalena själv tredje. Bälgar-Ness själv andra. På Stampfgasse Biskops-Katrin själv andra. Fredriks fru. Av tio "horvärdar" är endast en man, nio kvinnor. Intressant är också att Visby stadslag endast räknar med kvinnor som kopplare, vilket har varit fallet i de överlägset flesta fallen.

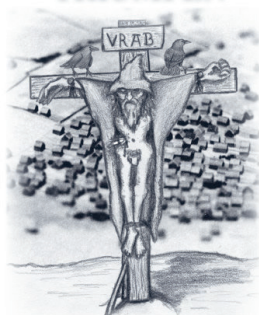
I Frankrikes städer var ca 15 procent av sexarbetarna kringvandrande kvinnor, 15 procent var utifrån kommande som stannade kvar i städerna och 70 procent var infödda kvinnor (i Exeter i England var det bara 20 procent av sexarbetarna som inte hade släktingar i staden). Det var döttrar till hantverkare eller arbetsfolk, hustrur till mästare eller tjänare och bara 20 procent av dessa 70 procent kom från en mer välbärgad miljö. Intressant är också, att i Exeter i England uppges 15 procent av de prostituerade vara gifta.

En fransk historiker menar att skökor debuterade kring 17 års ålder, men att 35 procent hade kommit in i prostitutionen före 15 års ålder. Det var visserligen förbjudet i de flesta städer att ta in minderåriga – d v s under 12 år – på bordellerna, men en intressant notis från 1493, från Strassbourg, anger att "många smådöttrar har varit halva livet i yrket och är ändå för unga, då de varken har bröst eller annat som därtill hör". D v s, att de debuterat redan då de blev "doli capax" vid sju år eller kanske t o m tidigare! Men oavsett det ansågs det knappast att det var något märkligt att som vuxen ha sex med en flicka i åtta-nioårsåldern. Fenomenet att se barn som

2

[Tillbaka till hemsidan](#)

I SKUGGAN AV TRIUMFEN

En gotländsk medeltidsroman av: **DICK WASE**

I skuggan av Triumfen. Den i särklass bästa roman om gotländsk medeltid som har skrivits. Även den mest autentiska medeltidsromanen som skrivits i landet.

Texter kring Gotländsk medeltid. Viktig forskning kring medeltidens Gotland.

asexuella varelser är ett sentida, västerländskt fenomen, orsakat dels av masturbationsskräcken på 1800-talet dels Rousseaus idé om att ett barn var "rent" till vuxen ålder, och bara "smutsades" av vuxnas "orena" påverkan.

I Visby stadslag stadgas också, om illegitima barn, att oäkta barn inte hade rätt att ärvas och att mannen och kvinnan var skyldiga att sörja för dem gemensamt i endast sju år. Därefter kunde de alltså sparkas ut av fattiga föräldrar, vilket naturligtvis var en lysande förutsättning för barnprostitution.

En sexarbetares karriär började ofta på badhusen och fortsatte sedan på den offentliga stadsbordellen, "Glädjehuset", eller på mindre privata bordeller (med 2-5 flickor som kunde hyras in till fester och evenemang) för att mot 30-årsåldern anses som för gamla för yrket, även om det också finns exempel på mycket gamla sköcker. En del fortsatte som "Glädjehusvärdinnor", ett fåtal kunde ta in på klosterliknande reträttinstitutioner för prostituerade, en del blev vaganter eller gatuprostituerade och drog sig fram i fattigdom med sexarbete och tiggeri som födkrok. Men det vanligaste slutet för en sexarbetare i de franska städerna under 1300- och 1400-talen var giftermål!

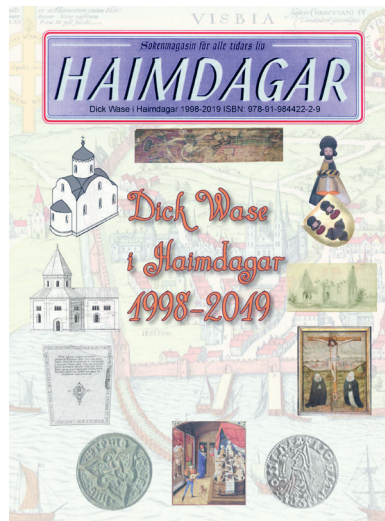
Hans Turrizt och Lutgard Persdotter.

Även de kvinnor som arbetade på badhus och bordeller gick ofta ut på gatan för att locka kunder. Ett av sätten de använde var att blotta bröstet för att locka männen, något som var omvittnat vanligt bland horor i Paris och andra städer. I Venedig beordrades t o m de prostituerade av staden på 1400-talet att locka kunder på detta sätt, för att motverka den homo- och heterosexuella sodomitiska prostitutionen (anal- och oralsex). Därav heter en av broarna "Ponte e Fondamente delle Tette" (ungefär Tutternas bro) för att där hängde så många barbröstadde horor.

En sorts bordeller var också sådana hus där flera sexarbetare gick ihop och hyrde rum där de bedrev sin verksamhet. Sådana hus dyker upp i olika rättsfall utan att ägaren därför anklagas för att vara kopplare eller bordellvärd. Det indikerar att dessa kvinnor själva styrde över sin verksamhet.

Det var en självklarhet för unga män, påhejade av jämnåriga och äldre, att regelbundet frekventera bordellerna. Om man inte gjorde det kunde man bli föremål för rykten, att man hade frilla, underhöll någon piga, eller olovligt gick hos en hustru eller änka. En riktig karl skulle alltså,

[Tillbaka till hemsidan](#)

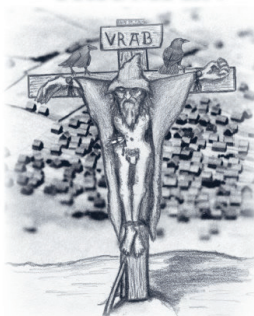

I skuggan av Triumfen.

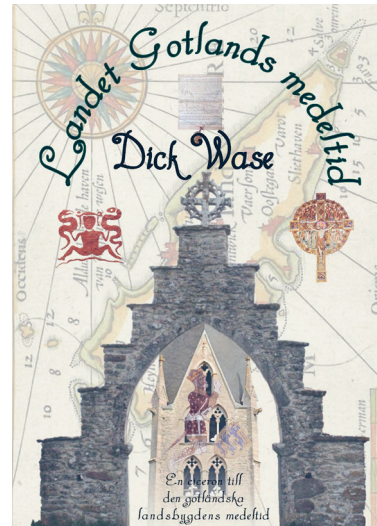
Den i särklass bästa roman om gotländsk medeltid som har skrivits. Även den mest autentiska medeltidsromanen som skrivits i landet.

Dick Wase i Haimdagar 1998-2019. Viktig forskning kring medeltidens Gotland.

I SKUGGAN AV TRIUMFEN

En gotländsk medeltidsroman av: **DICK WASE**

Landet Gotlands medeltid, gotländska landsbygden på denna webbsida i bokform.

HAIMDAGAR
Söndagsblad för alla tidars ha

En jämförelse med Covid-19
Asiaten 1957
Över 5000 sjuka
Svårskilt utsläpp i skolorna
André R. Ahnström, sid 11-21

Ytterligare anteckningar av en nazistisk antisemit i Ekeby 1932-36
Lindström och Gunnarsson i ett historiskt blicker
sid 6-13

RÅDET I VISBY
Från Hill ca 1585
Dick Wase sid 25-41

När- och varför- byggdes Vårfru-kyrkan i Visby?
sid 17

• Markdelning på Torshög 1638-39
• Brandskotsvärderingar i Gammelgårn 1872
• Biskop Karls martyrdöd 1220 och Gutalagens tillkomst
• Summa Fiskefångst 1949
• Folkmäns med bank
sid 27
sid 29
sid 30
sid 31
sid 32

Sjöman från Hellevis Torpederad och sänkt fyra gånger 1939-41
sid 33

Vräkning på Hallfreda 1937
sid 37

Industrihamnen på Ahr 1932-1947
Dittala intervju, andra foto
sid 22-26

Flyttningar och Jordbruk Mangsarve vintern-sommaren 1921
sid 34-40

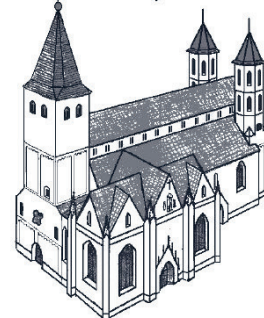
• Fotboll Segare och förlorare måls-väp-pålägg
1935 - 2011
sid 38

Haimdagars förlag
978-91-984422-2-9
www.haimdagars.se

Prenummerera på den i särklass bästa och mest vetenskapliga gotländska historiska tidskriften. **HAIMDAGAR**.
info@haimdagars.se

DE MEDELTIDA VISBYKYRKORNA

En vägledning till kyrkoruinerna och domkyrkan

Dick Wase

De medeltida Visbykyrkorna. Den bästa ciceronen till Visbys medeltida kyrkor.

Människornas Visby, den överlägset bästa guiden till Visbys medeltidshistoria.

före det han ingick äktenskap, regelbundet – men inte för ofta – ha besökt bordellen och därtill ha deltagit i åtminstone en gängvåldtäkt av en kvinna. Det var otänkbart att en yngling då han blev myndig (14 eller 15 år) var oskuld.

Att äga eller inneha ett badhus eller bordell ansågs inte klandervärt, oavsett om man eller kvinna – förutsatt att man inte drev verksamheten själv, utan lade ut den på ”entreprenad”. Det fanns också på de flesta håll restriktioner till skydd för sexarbetarna mot horhuvärdinnor och -värdar. Det var t ex oftast förbjudet för bordellägarna att ta ut överpriser för öl och mat, ränta fick inte tas på pengar som lånats ut till hororna och det var förbjudet att slå dem. Å andra sidan var putnorna oftast skyldiga att arbeta på annat sätt för bordellinnehavaren om de inte hade kunder. Vanligast var då att de ålades att spinna om de var sysslolösa i sin huvudsakliga profession och oftast så var den hyra de betalade till horvärdinnan oskäligt hög.

Prostitutionen ansågs nyttig på många sätt, även om kortlivade utbrott av fromhet inte saknades. Det ansågs att den beskyddade hedervärda kvinnor från att utsättas för frestelser, samtidigt som den skyddade männens hustrur och döttrar från påstridiga uppvaktare. Den sades också vara pacificerande på mäns aggressivitet och faktum är, att före omkring 1490 kan inte glädje- eller badhusen i Frankrike kopplas till någon nämnvärd kriminell verksamhet. Faktum är också, att det i Frankrike på 1400-talet var vanligt att prostituerade som yrkesgrupp deltog i offentliga fester av allehanda slag, precis som 200 år tidigare. Det var inte heller ovanligt att de bjöds in till bröllop och andra familjesammankomster. På dessa evenemang kom de att umgås inte bara med män, utan också med hustrur och döttrar som personligen kan ha lärt känna dem på badhusen.

En annan anledning till denna liberala syn på prostitutionen var 1400-talets romantiska syn på naturen. Naturen drev männens lust och deras aggressivitet. Ur den synvinkeln blev bordellerna instrument för allmän hälsa och säkerhet och av centralt värde i städernas etik. Men detta ändrades av det puritanska utbrottet i Sydeuropa från ca 1480, snart förstärkt av katastrofer, ökande fattigdom, syfilis och gonorré, vilket skulle komma att förändra sexarbetarnas villkor avsevärt. Därtill bidrog giftiga pennor, som Michel Menot och Olivier Maillard, som hävdade att skönhet var farligt och att unga kvinnor var stolta, inställda på lust och ”oärliga” i handlingar och intentioner. Menot menade också, att vilken kvinna som helst som hittades i liderliga situationer, eller oanständigt klädda, var helt utan rätt att göra någon rättslig klagan. Han visste då också hur ofta fattiga unga kvinnor utsattes för gängvåldtäkter och falska anklagelser för lösaktig moral. Men detta bortsåg han ifrån och hans åsikt blev därmed ett legitimerande av dessa gängvåldtäkter, eftersom kvinnan under en sådan befann sig i en ”liderlig” situation och åtminstone efteråt var ”oanständig klädd”, eller kanske snarare oklädd. Ur Menots synpunkt var det bättre att kränka en kvinna offentligt än att tolerera en vacker kvinna, elegant klädd. Olivier Maillard skrev också 1470, att ”det som håller en kvinna inom anständighetens gränser är fruktan för Gud, fruktan för den straffande lagen, äktenskapet och att hålla sig isolerad från världen”.

HAIMDAGAR
En jämförelse med Covid-19
Asiaten 1957
Över 5000 sjuka
Starkt många i sjukhus
Anders R. Andersson, sid 62-71

Ytterligare anteckningar av en nazistisk antisemit i Ekeby 1932-36
Undertryckt och kommenterat i ett inbjudat häfte. ••• Sid 8-12

RÅDET I VISBY
Från 881 ca 1385
Dik Wase sid 25-42

Industrihamnen på Ahr 1932-1947
Dåtida intressen, sanna fotos
Sid 22-26

När - och varför - byggdes Vårfru-kyrkan i Visby?
Dik Wase, sid 42-49

Flyttningar och Jordbruk Mangsarve vintern-sommaren 1921
Sid 14-20

Vräkning på Hallfreda 1937
Sid 31

Markdelning på Torsburg 1638-39
Sid 27

Brandstovsvärderingar i Gammelgårn 1872
Sid 29

Torpederad och sänkt Torpederad och sänkt
Sid 30

Biskop Karls martyrdöd 1220 och Gotalagens tillkomst
Sid 28

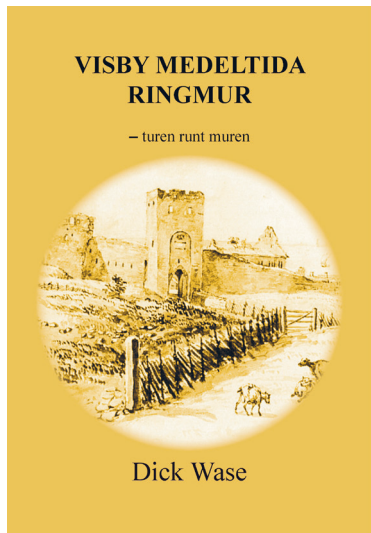
Summa Fiskefångst 1949
Sid 32

Folkminne med tonk
Sid 33

Fotboll Segrare och förlorare 1935 - 2011
mål-sepp pedersgård

ISBN 978-91-881-0280-0

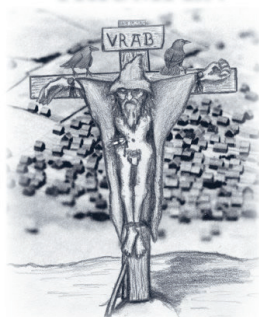
Prenumerera på den i särklass bästa och mest vetenskapliga gotländska historiska tidskriften. *HAIMDAGAR*.
info@haimdagar.se

Visby medeltida ringmur – turen runt muren. Den bästa och mest perfekta skriften för din tur runt Visby ringmur.

4

I SKUGGAN AV TRIUMFEN

En gotländsk medeltidsroman av: **DICK WASE**

I skuggan av Triumfen. Den i särklass bästa roman om gotländsk medeltid som har skrivits. Även den mest autentiska medeltidsromanen som skrivits i landet.

Texter kring Gotländsk medeltid. Viktig forskning kring medeltidens Gotland.

[Tillbaka till hemsidan](#)

